

Dávid Ferencznek fogságában írt elégiája és jövendölése.¹

Kétszer tíz évig szolgáltam hűn a hazámat
És becsülettel, ezt tudta a fejdelem is.
Mért szakadott hát rám ez az ádáz dűh? Oka van rá:
Nem három, hanem egy Isten, a kit tanítok.
Im' ez az én vétkem, hogy a változhatlanul Egyet
Megsokasítani nem merte szavam botorúl.
Azt a megoszthatlant, a mi nek nincs része se semmi,
Nem lehetett három részre fölapítanom.
A végest, meg a végetlent egymással ilyenképp
Összezavarni: sohsem vizs vala semmi se rá,
S a születettet a nem született örök égi Atyához
Mérni, ki egyetlen s társra sohsem szoruló.
Lelkem sűgalmas szavait tusakodva legyűrnöm
Kellett von' s hinnem, hinnem akármi vakon.
Hinnem, a mit kieszelt fenekedve Sabellius egykor
S jámbor birka gyanánt rágnom e szörnytanókat.
A végetlen lényt, a nagy úr korlátlan urát egy
Szűzlány méhéből hozni ki balgatagul:
Hinni, hogy emlőből szí éltet kis csecsemőként,
Küzd, fárad, szenved, szomjuhozik, nyomorog,
Reszket a szörnyü csapás iszonyától s végre lerogyva
Becstelenül rémes, szörnyü halál fia lesz . . .

Nem, nem, ilyen káromló szót nem szól soha ajkam:
Szárnyad van, lelkem, meg ne tagadd magadat.
Vak misztériumok nem bántnak. Föl, föl a fővet!
Érted eped lelkem, érted eped csak: igaz.

¹ Jakab Elek *Dávid Ferencz Emléke* című művében erősen megromlott szöveget közöl. Kollégiumunk könyvtárában jobb szövegbe találtam s természetesen azt fordítom.

Ez, ez az én vétkem. (Bámulsz, ugy-e, rajta, utókor?)
 Vértanuságra ezért megy fiad, égi Atyám.

Jaj, véget mikor ér ez a sok rút vakhit a földön,
 Szét mikor oszlik már ennyi sivár babona?
 Eljön-e már az idő, hogy a régi egyszerűségben
 Egy igaz Istent s nem hármat imád a világ?
 Adja az Ég, hogy a régi igazság napja kisüssön
 Ujra s tisztult hit szálljon a földre alá:
 Míg az *eretnek-tan*, sűgalmás szózata szűmnek
 Ezrek sziklafalat összetörő hite lesz.* •

* Ezt a verset csak a hagyomány tulajdonítja Dávid Ferencznek, történetileg igazolva nincs, de minden valószínűség mellett szól.

Még nagyobb valószínűséggel Dávid a szerzője annak a már szinte közhelylyé lett, klasszikus tömörségű négy sornak, melyet a hagyomány szerint a börtöne falára irt:

Fulmina, crux, gladius Papparum mortis imago,
 Nulla viam veri vis prohibere potest.
 Scripsi quae sensi, fido quoque pectore dixi:
 Dogmata falsiloquum post mea fata ruent.

Magyarul:

Mennyköve pápáknak, tüze, kardja, máglyarakása,
 Semmi' erő soha nem tartja föl azt, mi igaz.
 Azt irtam s hittelt hirdettem, a miket érzék:
 Holtom után a hamis hit Babilonja ledül.

Vagy:

Pápák rettentő tüze, kardvasa, máglyarakása,
 Semmi erő föl nem tartja tovább az igazt.
 Szóltam s lelkem adám bele. Bízván-bízva lüzem, hogy
 Holtom után a hamis hit Babilonja ledül.

PÁLFI MÁRTON.

G o n d o l a t o k .

1908. *December hó 18.* Hazánkban a római katolikusok nagy részével, a szabadelvűien gondolkozókkal, egymásnak érdekkörét nem bántva, barátságban, testvéries egyetértésben élünk: ők azon meggyőződésből indulnak ki, hogy minden vallás jó, szükséges, mely az erkölcsös élet tanait hirdeti és a krisztusi eszméknek élő, munkáló erővé alakulását elősegíti — mely már magában kizárja a vallási türelmetlenséget — míg azok ultramontán része azt tartja, hogy az emberek csak hitelveik elfogadásával nyerhetik el az örök üdvösséget, tehát erkölcsi kötelességük más vallásu embertársaik üdvösségéről gondoskodva, őket azoknak megnyerni. Ennek kifolyása, hogy ezen akadályt nem üsmerő, a körülményekkel alkudni nem tudó része, idejét érzi annak, hogy a cselekvés terére lépjen. Mintán soha sem nézte jó szemmel azt, hogy protestánsok is vannak e világon, most hosszas hallgatás után, letéve az álarczot, melyet eddig viselt, jövője iránti bizalommal eltelve, kezdi felemelni fejét és az ecclesia militans segítségével hódító útra indul, saját körét elhagyva, a más vallásnak területére: tömör sorokban, mindenemü egyletével felfegyverkezve.

Hogy hova fog ez vezetni, előre meg nem mondható.

De hogy a társadalmi béke kívánatos öregbitésére nem szolgál, az bizonyos.

1909. *Januárius 16.* A pap ne csak jó szónok legyen, hanem jó ember is. Az irányt, melyet kitűzött beszédeiben, hivei erkölcsi életének gyarapítására, kövesse ő maga is. Életével, cselekedeteivel mutasson jó példát; előljárván a krisztusi eszmék szolgálatáuan. Ne legyen olyan, mint az orvos, ki megírja betegének az orvosszert, de maga nem veszi be, hanem olyan, mint termő gyümölcsfa, mely nemcsak virágaival gyönyörködteti szemünk, hanem gyümölcsével táplál, erősít.

Családi élete legyen tiszta, mocsoktalan és házatájéka hivei előtt oly megszentelt hely, a hová, ha beteszik lábukat, onnan mindig